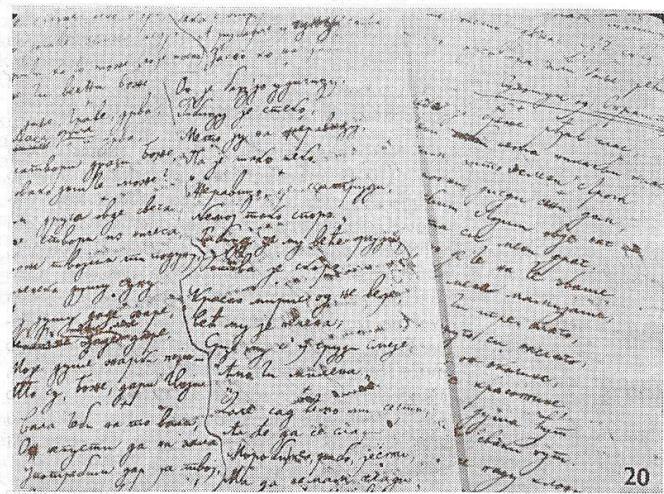

antal bognar

OVERKILL

brankov rukopis (eksponat muzeja grada novog sada — depadans sremski karlovci)

Šta vredi, što ne vidim čoveka,
Ako — sebe vidim...
(Janoš Vajda)

Jezivo, jezivo!

Neko u sredini mraka. Ne zna se, gde. Gore, gore, visoko.

Neko, ko u mraku svetluca.

Duga mu brada pada na grlo. Čvornovati prsti, kao ovi.

Nigdeganema-bić! Padajući u noć, ukazuje ti se lice s one strane.
Tajna je to. Ne ovdašnja.

Ostaj, ostaj, smiluj se!

Štižu vrući vetrovi; preko magluština prostranih zemljista.
Okolo ogromna klupčad gvožđa, dopola zakopana.
U nadvijenim lomačama leluja se horizont.

Niko, niko!

Tvoje skrovište jeste provalja. Pećina u steni. Odatle progovaraš.
Tvoje skrovište jeste voda! Odatle gledaš.

Gospodar stena, voda, svud-prisutni!

Odlazi, odlazi!

Neko u sredini nevidelice. U mrtvom predelu: živo.
Daleko, daleko, dole.

Ja, Gospodaru, ja Gospodaru, ja!

Šta vredi što ne vidim čoveka, ako vidim sebe.

Držao si me daleko od sebe! — zar da se zadovoljam onim što ti pokrade san. Mogao si znati da ne mogu mirovati: tražiće te i na nebu i na zemlji. Nisi zbog mene stisnuo zube, već zbog samog sebe. Verovao si, ako se ničeg ne dotakneš, da će te predmeti primiti među sebe — uvek si za sebe brinuo: da će te raniti — to je cena i same smrti — a bol će te oživeti! Predmeti, koje si poštovao, žele da žive! Čuvaju tvoj lik. Čuvaju tvoj glas.

Šta vredi, što ne vidiš čoveka, ako vidiš sebe.

Držao si me daleko od sebe! — a sada bežiš. Odrešuješ sa sebe svoj glas, iz svog lika kriješ se u mulj, ostavljaš me samog, nasuprot stene, nasuprot vodenog ogledala. O, zašto me ne napustiš sasvim! Neka budem ono za što si me po sopstvenom liku načinio, zemljii plen.

Zar ni za što drugo nemaš snage, već da samo, na sopstvenu muku, držiš dušu u meni?

Lice ti je u zamračenju.

Odavde, sa krova, vidljivi su gusti oblaci dima, pritisnuti na tlo, kao katran, zbijeni. Sasvim ga obmotavaju. Ono, što oslobođeni vazdušni vrtlozi pokreću u njima, to je jedva primetno, jedino usko-mešanost na površini odaje buru u dubinama. Ali vetr jedva može sa površine da otkine poneki svetlij dronjak. Izvesno lagano valjanje je ipak prisutno, nešto ga ipak pokreće, jer tamo gde se široka reka nagomilava na strmi bok planine, i u širokom pojasu, debelo izbacuje na njene obale puno crnog gara, tu se, na ovoj strani visova, bližoj nama, mnogo više nataložilo. I kada višestruko nabrekli, zasjaje uljanim crnilom i zadrhće, povlačeći sa sobom čitave delove obala, s velikom bukom se stropštavaju u dim, koji se, zaledjuvši, prostire okolo.

Ali oslepljujući oblaci izbijaju neočekivano i često: crna masa se izdiže, i smesta puca, a između njenih prstenasto uvijenih ivica, u debelom mlazu šištava para, penjući se, visoko; nije dobro biti tada u njenoj blizini, jer ako dodirne, bode i peče.

A niz planinu se hitro stropštavaju drugačiji oblaci, i tada je potrebno uvući se među kamenje, jer u stravičnom i brzom crnilu počinje da lije iz njih nebeska voda, i u jezivim blescima munja vidi se na trenutak kako se ugiba dim u velikim talasima. Gar se na obalama natapa u goste slojeve, i kada se provala smiri, od čijih kapljica na koži izbijaju plikovi, ona se isušuje i puca.

Dalje, gde se zemlja izvrnula, našao sam u dubinama izgorele, ugljenisane gomolje.

Jezivo, jezivo!

Što se skamenilo u mene, ono čega nema?

I ako se skamenilo u mene, zašto je ispalo zvezetom, kao ne-kakvi neponovljivi bronzani izlivak, koji se ohladio i uvukao u sebe iz tog velikog usijanja; zašto se ja raspadam na komadiće čim me otregnu od njega, kao zglavke prstiju sa poslednjeg stezanja jedne kvake, zlatne i nepostojće?

(UŽASNI DUET POGLEDA! DVA OGLEDALA KOJA STRELJAJU I PROBADAJU JEDNO DRUGO! NIŠTA NE MOŽE SVEDOČITI, SAMO OVA REČENICA. OTCEPIO SE I GOVORI U SEBI, DEKLINIŠE, VETROM UDAREN.)

»Nestache zemlja i nebo, ali ne i moja reč! — to je tebi ponavlja Bog — tvój Bog, koji te je sanjao i koji ti se javio u snu — busajući se u prsa.

Pogledaj sam okolo! — pritisni stopala na moja usta, začepi uši obema rukama: ovi m rečima udaram na tvoje grudi nesuvliso.

Iščašio se iz njih svemogući brbljivac i ti si ih uzeo na vrat, kao talisman, smestio si svoju dušu iza njihovog patiniranog štita, čuj sada: rupa zjapi nasred štita, levak je to, džinovski rog, viroviti krater, okrenut prema tebi, i ne pronosi tvoj glas, ne trasira glagol koji nosi red, već sakuplja ovo krajnje mrmljanje u uho zgrčenom, gluvom andelu, ovu molitvu, da i mrtav možeš čuti: prestaće zemlja i nebo, ali, o, jao, ne i moja reč!

Imao si odakle da se povučeš — iz gozbi prvaka i staratelja koje su se otegle u uskrsnuće, iz nepreglednog niza masnih svinjskih glava s jabukom u njušći koje su se pokazivale na čelu trpeze, iz iznetih pečenih golubova, od rukavaca majoneza, salafala, pudinga, ispred pokladnih trofeja, venerin-breg-skalpova: s nekoliko sitnica u zavežljaju šćufuriti se u neki ugao ne veći od dlana, i — razigrano jaje iz zagušljivog inkubatora u hladoviti pehar kokošnjeg dupeta — obazrivo, raširenih prstiju, pipajući samo uglove, ušao si porebarke u bezdanu pećinu kao u čamac, nespreman ni na šta: odavde vičem, prokleti crvu davolske orahove ljske: stvari vetrar!

Ili barem uzdahn!

Skromniji kraj, mnogo skromniji. I za agoniju smrti vezan je u čvor.

Ni dima sa žrtvenika, ni nebeskog rata. Samo pesak vaskrsnut iz peska.

A u pesku, šuma metalnih zamki, lavine otpadaka na nizbrdica, u vitičastim iskidanim košarama žica, vijore se stubovi na ruševinama, i sve pokriva neki obojeni, lepljivi, gusti mulj.

Spotičem se o sakate senke.

Ako slučajno padnem, ko će me podići? Ako iskrne pred mene neki ogroman nanos, koji je nemoguće obići, ako mi modro natekne zglob, ako već ništa ne budem video svojim večno suznim, čuravim očima, ako grčevi uhvate moje izranjavljene prste, ako mi već jezik ljubičasto zazvoni u isušenim ustima, ako vrućica udari čipku na mom čelu, ako mi se usele u bedno telo staklaste muke, ako u tunelima mojih kostiju od kolena do pete na svaki pokret zazveketaju koštane sačme koje se kotrljaju gore-dole, a kožu počne da rendiše uzduž, zapinjujući o čvorove, neka strašna bolest — ako me ne otrpi na leđima ovaj svet od mrtvih cepanica: šta će biti sa mnom?

Hladne oštice sikću, široke pukotine zjape sa svih strana.

Iz dubine pećine: može da se sruči na mene — na sredinu putstare, s tanjuraste ravni: može da se pokrene poda mnom — u zaštitu pećine, jurim. Pod mojim stopalima praskajući raste moj progonitelj: put.

Jao, i zabrane su nepoznate!

I u snu stiskam metalnu čuskiju, prenuvši se često iz sna na svako odronjavanje i rušenje. Do iznemoglosti branim tvoju sramotu.

Isključili su te iz svakog rešenja. Nož, makaze, šibice, samo što si posegnuo za njima, zgrabili bi ti iz ruke, u svojoj bespomoćnoj zabrinutosti, stavljali bi sve na police koje su se gubile u nebū, ili spuštili u džep sve što je bilo dohvativljivo, oduzeli su ti iglu, sitnu kao pupoljak dugmad, esencije i fiole, ključeve i gumice, da ih ne bi strpao u usta, otrgnuli su već i svoje prstenaste ruke, i ključali su te gustim kašama, pet puta dnevno, smenjujući se.

A ti si im to dopuštao.

Niz kapija su se zaključavale iza tebe, da se na kraju ni šum brave nije čuo kroz njih, a da nisi njihove kvake makar i s jednim prstom mogao dotaknuti.

Isključili su te iz svakog rešenja: smetnuli su s uma u globusastom poduhvatu svoje šanse: onog, koji će preživeti sebe, bezbolno.

Kakva ekstaza: dodirivati sopstveno telo!

Kakav dvostruk, pulsirajući, uzdrhtali prsten: susret prstiju i tela, kada je telo tvoje, i ruka tvoja! Dirka koja sama sebe udara, šibica koja se pali na sopstvenim leđima! Smrću-odležani beočug rebara ili zavoјima stegnute dve ruke, koju stežu dve snage, teret i

uporište van svih horizonata, na krajnjoj granici zamišljenog i sečanog, i u čijim kanalima se sada budi utrnnuli led krvī, i odmotava se, kao neki crveni čilim, za doček trnovitog bola.

Izuzetno prilagodavanje rasplamsavanja i rasplamsalosti: u nozdrvi razbludno kružeći kažiprst, medu usnama do korena usisan palac!

Moram napustiti okolinu brega. Ugljenisanih gomolja više nema. Otkad sam jeo žućkasto korenje koje se može naći na dnu brega, i od njihovog soka danima se nisam mogao pomaknuti, samo su mi udovi mlatarali i pračakali od muke, veoma sam oslabio, i nemam hrabrosti da se dotaknem jela iskopanog iz zemlje.

Da mogu ostati budan dok ne zaspis! Da mogu spavati dok se ne probudiš!

Ne umem da te slažem u jednu stenu, niti da te isključim iz sebe. Pređmeti nakanjeni tebi, ostaju mi u šaci, na sklepanom kamenom oltaru leži odvaljeni nokat, opala kosa, iščupane dlake. Iako već nisu mamci. I uzalud preturam po otpacima, nema stvari koju bi ovde zaboravio, dragulja, mirisne vrpce iz kose, iz knjige, koju bi zamišljeno ispušto odlazeći; nigde tog iskulpljujućeg rukopisa, tog protestnog otiska prstiju. Na sve se spušta moj sopstveni miris. Nepodnošljiv. Što god uzimaš, tome ime — nema. I što na moje imanje, na ovu opnastu ravan od tebe može da padne, nije lice, samo njegova predstava, svučeni mantil, rasprostrta senka, tvoja kupasta šubara samo je crna tačka koja pulsira iz ničega u beskraj, ili široki zamah krilima u blizini sunca.

Može biti, stojim na tebi.

I mogu kopati do korena vremena, mogu se ukopati u sredinu sveta, ne mogu da te dostignem da me ne dostigneš.

Mogu da te gazim dok imam snage, ne možeš prekršiti zakon nadrastao nad tobom: što je krhko, lomi se, a razmazuje se što je meko. A ono što se suprostavlja, čvrsto je.

Malo dalje na dnu raspuklih cisterni, ostao je neki gusti, zelenkasti sos, u ulubljenim kutijama. Nema ukusa, ali se može jesti. Sve što sam našao, pokupio sam. Hrana za deset dana.

Sve je ovde veoma gladno tebe. Alkali i kiseline su u pripravnosti da prekopiraju svaki tvoj delić, za jastuk, pod glavu nove duše. Bez tebe sve se stropštava nazad, u sebe. Pojeo bih te da postojiš. Ali mogu grickati samo sopstvene udove, otevši ih od zemlje, čime se ona umesto tebe zadovoljava.

Nisam viknuo.
Ni kamen nisam bacio u provaliju.
Nisam zvonio gozdenim pločama.
Samo sam ležao ovde, i opet je progovorila stena!
Ipak bi ti bio onaj drugi?

Tu sam sedeo i opet je progovorio.
Ali sam potom uzalud čekao, ništa se nije desilo.
Kutije je do pola zatrplala šut koja se survala od gore.
Pronašao sam im bolje mesto.

Nešto je bilo ovde! Nešto golo!
Video sam da je čeprkalo po kutijama.
Kada me je primetio, odjurio je.
Bilo je golo i nisko. Video sam.
Nisam se usudio da zaspim. Ništa se vratio. Ništa se nije pomaklo.

Nešto me posmatra. Ne zna se gde. Blizu, blizu.
Nešto, glatko.
Živo.

Ljubija, ljubija, ljubilja!

Preveo sa madarskog
ARPAD VICKO